

CRĂCIUNUL - SĂRBĂTOARE DE SUFLET ...

La români, sărbătorile de iarnă, îndeosebi cele de Crăciun, sunt adevărate sărbători de suflet. Amintirile copilăriei ce ne revin puternic în minte și suflet, zăpezile bogate și prevestitoare de rod îmbelșugat, colindele și clinchetele de clopoței, mirosul proaspăt de brad, dar și de cozonaci, nerăbdarea așteptării darurilor sub pomul de iarnă, toate creează în sânul familiei o atmosfera de basm, liniște sufletească și iubire.

De la Sfântul Nicolae și până la Sfântul Ion, românii se simt în sărbători. Cel mai așteptat este însă, Crăciunul, considerat ca sărbătoare a nașterii Domnului. Oamenii au cultivat-o de-a lungul timpului, creând tradiții și obiceiuri adaptate culturii lor specifice.

Crăciunul mai este numit și "sărbătoarea familiei"; este ocazia când toți se reunesc: părinți, copii, nepoți își fac daruri, se bucură de clipele petrecute împreună în jurul mesei, cu credința că, prin cinstirea cum se cuvine a sărbătorilor, vor avea un an mai bogat.

La sate, îndeosebi, sunt păstrate mult mai bine datinile acestei perioade a anului. Una dintre cele mai răspândite datini la români este colindatul, un ritual compus din texte ceremoniale, dansuri și gesturi. Astfel, în ajunul Crăciunului, cete de colindători, costumate tradițional, urează pe la casele gospodarilor pentru sănătate, fericire și prosperitate, împlinirea dorințelor în noul an.

În tradițiile sărbătorilor de iarnă, în sânul familiei, există mult basm, poezie și dragoste. Cine vrea să cunoască sufletul românului, să intre în casa lui, mai ales iarna. Va vedea atunci cum el se închină cu fața la Răsărit, de unde vine lumina, își face semnul crucii înainte și după mâncare sau cum înainte de a tăia pâinea, femeia face peste ea, cu cuțitul, semnul crucii de trei ori.

Suntem un popor bogat spiritual. Multe tradiții și obiceiuri de o rară frumusețe și de o deosebită valoare spirituală sunt concentrate în jurul celor două mari sărbători de iarnă: Crăciunul, adică Nașterea Domnului Hristos și Anul Nou. Am moștenit de la strămoșii noștri romani sărbătoarea Anului Nou, împodobită cu o mulțime de datini. La acestea, s-au adăugat poezia și legendele păstorilor daci din Munții Carpați.

Cu mulți ani înainte de Hristos, în apropierea Anului Nou, romanii sărbătoreau pe zeul lor Saturn cu procesiuni, dansuri și scenete de teatru. Oameni mascați și ceterași umblau din casă în casă. Toate acestea țineau zile în șir și cinsteau ocupațiile sau credințele lor. De aceea, Sfinții Părinți ai Bisericii, după anul 325, au mutat sărbătoarea Nașterii Domnului Hristos chiar în mijlocul Saturnalelor romane.

Aproape toate datinile românești de iarnă sunt între 20 decembrie și 8 ianuarie. La 20 decembrie, în ziua Sfântului Ignatie, Episcopul Antiohiei, românii taie porcii. Se tăiau porci și înainte de venirea lui Hristos, tot în această vreme. Dar strămoșii noștri aduceau acest sacrificiu zeului Saturn. Creștinii de acum îl taie pentru îndestularea gospodarilor și pentru veselia zilelor de sărbători.

Despre Moș Crăciun

Moș Crăciun este bătrân, foarte bătrân... El s-a născut acum multe sute de ani, nimeni nu mai știe când și unde anume.

Cu toate acestea, se știe că ziua lui de naștere era sărbătorită la solstițiul de iarnă, când soarele se face foarte mic, mic de tot, ca mai apoi să se nască din nou. Așa credea lumea mai demult: că Moș Crăciun moare în fiecare iarnă și se naște iar și iar. Și că odată cu el chiar și soarele moare și reînvie, sub forma unui copilaș. Astfel, în fiecare an, în seara de Crăciun, Moșul e bătrân tare, iar la miezul nopții el moare câteva clipe și renaște prin pruncul Iisus Hristos. În același timp, toată lumea reîntinerește, se umple de viață și de bogăție: de aceea Moș Crăciun aduce daruri cu el. La început, când nu erau atâtea jucării pe lume, Moșul aducea dulciuri, mere, nuci, păpușele de lut sau de lemn.

Povestea lui Moș Crăciun vorbește despre un moș simpatic, jovial, cu barba mare, venit de la Polul Nord pe o sanie trasă de reni, în care are un sac imens cu jucării. Moș Crăciun are o listă în care sunt trecuți copiii cuminți și copiii neascultători și aduce daruri pentru cei care merită: intră pe horn și le așează sub pomul de Crăciun. Copiii, care de multe ori îi scriu din timp moșului ce ar dori să primească, se pregătesc nerăbdători cu poezii și cântecele pe care, cu emoție, le vor prezenta lângă bradul împodobit încă din ajunul Crăciunului.

Brăduțul de Crăciun

Primii brăduți de Crăciun au fost împodobiți în Alsacia, acum mai bine de 1000 de ani, cu trandafiri de hârtie colorată, cu dulciuri, cu mere. De 200 de ani înapoi, peste tot se împodobesc brazi cu beteală, globuri colorate și dulciuri. Bunicii noștri îi împodobeau cu mere, nuci, forme de aluat și ață colorată. În toată lumea, merele au fost folosite la început în loc de globuri și însemnau tinerețea veșnică, ca și culoarea veșnic verde a bradului. În vârful bradului, se așează de obicei o steluță: este Steaua Polară, din ținuturile de gheață de la Polul Nord, unde locuiește Moș Crăciun.

Orice brăduț are și lumini. Bătrânii spun că lumânările și luminițele din bradul de Crăciun alungă răul din lume, din casă, din suflet.

Până în secolul al XIX-lea, Moș Crăciun nu era un personaj prea îndrăgit pentru că speria și amenința copiii. Se pare că Moșul a devenit cu totul altul datorită factorului comercial, în primul rând. Este vorba de două evenimente publicistice și o campanie publicitară.

Clement Moore a fost cel care a scris, în 1822, "The Night Before Christmas" pentru familia sa. Povestea a fost preluată de către un ziar și retipărită în reviste, răspândindu-se în întreaga lume. Moore a recunoscut că este autorul poveștii abia în 1938. În poemul său, apare imaginea moșului blând și bun care merge cu sania trasă de reni, intră pe horn și lasă cadourile din sacul burdușit sub bradul împodobit. A mai fost apoi o serie de povești ilustrate din "Harper's Weekly", în care Moș Crăciun a fost văzut lucrând în atelierul lui de jucării, citind scrisorile copiilor și verificându-și lista de cadouri.

În cele din urmă, imaginea Moșului cu barbă albă, obraji bucălați și ochii jucăuși a fost imprimată de o campanie publicitară a companiei Coca-Cola, din anii 30, care a continuat până în 1964. Autorul acestei imagini este Haddon Sundblom. Astfel, nuielele de mesteacăn ale vechiului și nesuferitului Moș Crăciun au devenit o amintire aproape incredibilă.

De Crăciun, ne gândim la toți cei dragi, fie ei aproape sau departe, cărora le trimitem felicitări. Obiceiul a fost inițiat de către Sir Henry Cole, în anul 1843, prima felicitare fiind concepută de către J.C. Horsley, vânzându-se în o mie de copii în Londra. Un alt artist englez, William Egley, a produs o felicitare populară în 1849. De la început, temele și imaginile erau variate, așa cum sunt obiceiurile de Crăciun din lumea întreagă. Din recuzită nu lipsesc lumânările, flacăra, bradul cu globuri, Moș Crăciun.

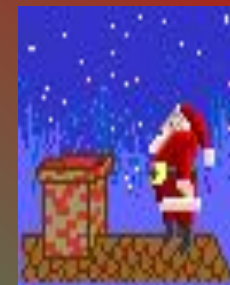
Moș Crăciun este simbolul a ceea ce noi avem mai bun. Înțelepciunea, corectitudinea, voioșia, buna dispoziție sunt doar câteva din trăsăturile moșului care a devenit celebru de la jumătatea secolului al XX-lea.

Christmas Wishes

Fiecare dintre noi știe ca Moș Crăciun locuiește în Laponia, aproape de Polul Nord. De aici el își ia zborul în fiecare iarnă, în sania trasă de reni, îndreptându-se către copiii care i-au scris în timpul anului pe adresa lui din localitatea Napapirii, aflată în bădurea din apropierea orașului Rovaniemi din Finlanda. Dar până să-și ia sacul cu daruri în spinare, Moș Crăciun are obiceiul de a-și aștepta oaspeții în propria lui casă, construită din lemn de brad, plină de cărți cu povești pentru copii.

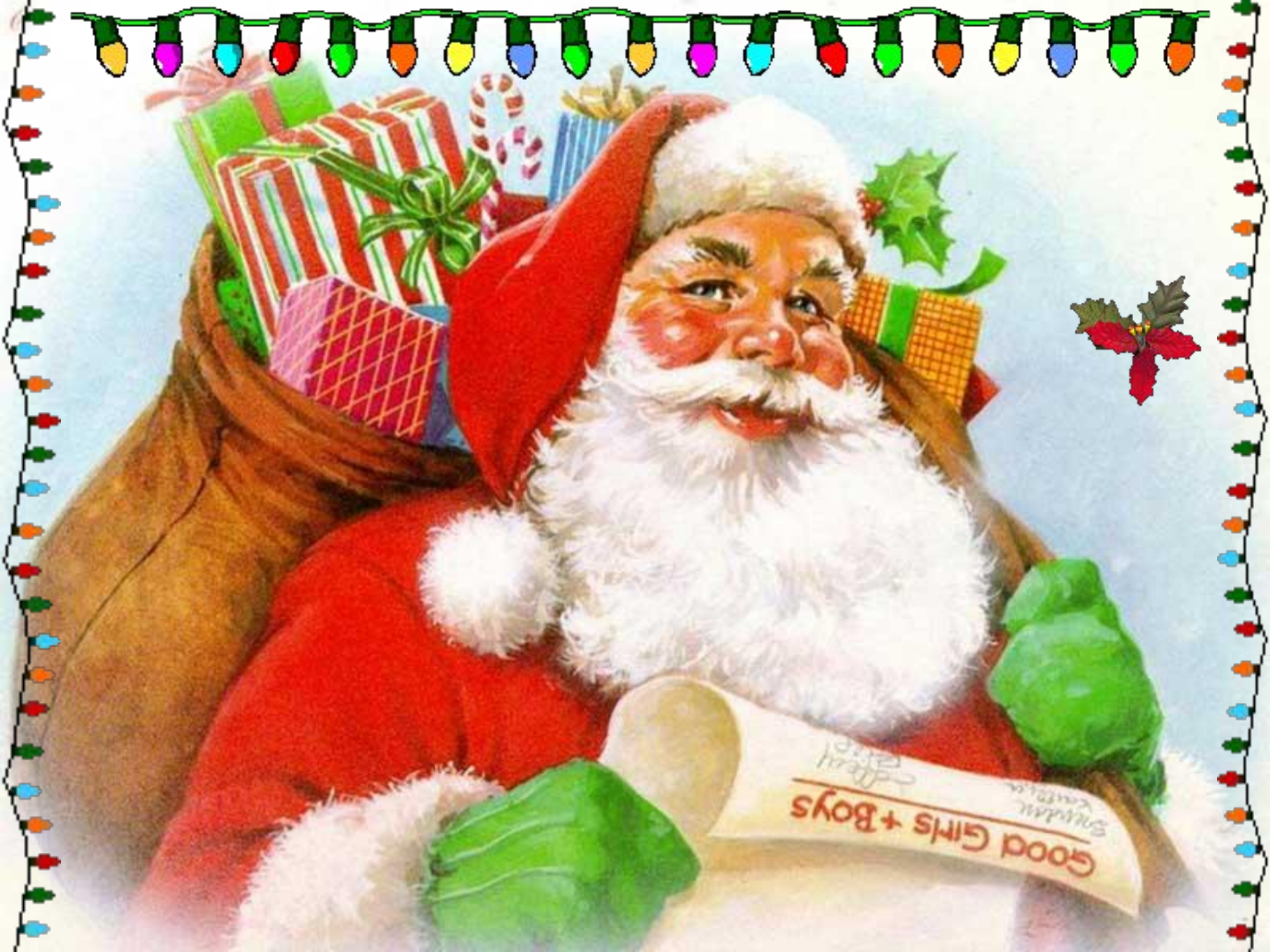

Deși nu are "decât" 384 de ani, Moșul „cu plete dalbe” este încă voinic și în putere ca să încarce cât mai multe daruri în sania lui fermecată. Pentru aceasta, Moș Crăciun dă o fugă până la marele depozit de jucării care se află într-un loc ascuns și plin de taine pe care i l-a lăsat moștenire tatăl lui, primul Moș Crăciun.

Aici, ajutat de spiriduși și de zânele bune, Moșul alege fiecare dar pentru copiii care i-au scris, profitând de scurta zi nolară care nu ține decât patru ore și jumătate, de la 10 la 14,30. Apoi dă o raită și pe la reni, să vadă dacă au mâncare de ajuns și apă, după care se retrage la gura sobei, să citească ultimele mesaje primite de la copii. Se știe, de asemenea, că toți copiii cuminți primesc darurile preferate în seara de Ajun. La ceas de seară, îmbujorați de emoția revederii, prichindeii așteaptă iângă bradul frumos împodobit momentul în care Moșul cel drag le va asculta cântecele și poeziile.

Good Girls + Boys
Southern
Country

Moș Ajunul (24 decembrie)

Ajunul Crăciunului apare personificat în chipul unui moș cumsecade, frate mai mic al lui Moș Crăciun și despre care se spune că ar fi fost păstor: Moș Ajunul. Acesta pare mai autohton decât Moș Crăciunul actual, occidental. Românul se așează să chefuiască încă din seara de ajun, când, în unele părți, se crede că vin și sufletele morților să petreacă laolaltă cu cei vii. Ca atare, pe masă se pune hrană anume și pentru ei (s-ar zice că morții nu prea trag la carne, ci mai degrabă la colaci, turte și cozonaci). Copiii umblă cu Moș Ajunul ("Ne dați ori nu ne dați...?") și primesc, mai ales, nuci și covrigi. E bine să se împartă bucate, atât în numele morților, cât și ca semn de belșug, fiind răstimpul, prin excelență, al darurilor. Lipsa reciprocității e rău văzută, iar pe alocuri, se crede că zgârciții încasează pedepse de la Moș Ajun (cele mai grele fiind date acelor care nu primesc urătorii).

Cadourile sunt pregătite de spiridușii moșului. În micuța fabrică de la Polul Nord, ei realizează jucării în conformitate cu dorințele copiilor. Fiecare copil cuminte care i-a scris lui Moș Crăciun își primește darul în noaptea de Ajun.

Pe 24 decembrie, Moș Crăciun pornește într-o călătorie în întreaga lume pentru a oferi daruri tuturor copiilor. El călătorește în sania sa magică trasă de reni: Rudolph, Dasher, Dancer, Prancer, Vixen, Comet, Cupid, Donder și Blitzen. Conducătorul acestora este Rudolph, renul cu nas roșu. În România, renii iau de cele mai multe ori formă de... cerbi.

De unde și cum vine Moș Crăciun ?

Casa lui Moș Crăciun, așa cum știe toată lumea, se află la Polul Nord, în ținuturi de zăpadă și de gheață veșnică. Este o țară albă, curată și frumoasă, ca sufletele de copii. Acolo se zice că se află un arbore uriaș, lângă Steaua Polară, unde se întâlnește cerul cu pământul.

În fiecare seară de Ajun, Moș Crăciun pleacă prin lume cu daruri. Demult, tare demult, Moșul călătorea pe un măgar alb. Apoi, aducea daruri la copii călare pe un cal cu aripi de aur, care se hrănea cu spice de grâu adunate încă din timpul verii. Mai târziu, Moș Crăciun era adus de un cerb alb. Astăzi, vine mai mult pe o săniuță trasă de reni care pot zbura pe cer. Câteodată, când se grăbește, vine și cu o motocicletă sau cu o mașină, ba chiar cu un avion. Dar asta doar când este extrem de grăbit.

De obicei, Moșul intră pe furiș, după ce copilașii au adormit. Vine pe fereastră sau pe ușă, coboară pe horn și lasă darurile lângă bradul împodobit.

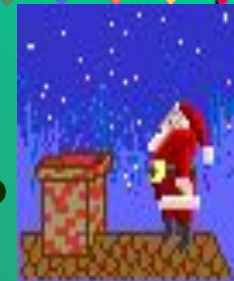
CRĂCIUNUL ÎN LUME

În Olanda, copiii îl așteaptă pe Sinterklaas care vine pe un cal alb și lasă daruri în sacuți de țesătură. În unele țări, ghetuțele sunt umplute cu fân și zahăr pentru calul Moșului, iar dimineața când se trezesc, micuții le găsesc pline cu daruri.

Finlandezii îl au pe Joulupukki, cel care vine dintr-un ținut în forma unei urechi, despre care se spune că ar fi modul prin care Moșul ascultă dacă micuții sunt sau nu cumiți.

În Suedia, Jultomte are o înfățișare diferită: el este reprezentat ca un pitic îmbrăcat în roșu, cu barba alba, mare amator de orez cu lapte, mâncarea tradițională de Crăciun a suedezilor. Și dacă în Spania Moș Crăciun nu înseamnă mare lucru pentru copii, cadourile fiind aduse de cei trei magi, de două ori pe an, pe 26 decembrie și pe 6 ianuarie, în Italia, Babbo Natale are nevoie de ajutor: bătrana vrăjitoare Befana care se strecoară pe hornuri și lasă cadourile lângă bradul împodobit, ea iubind foarte mult copiii.

În Costa Rica, Columbia și Mexic, darurile sunt aduse de Nino Jesus (Copilul Iisus), în timp ce japonezii celebrează Crăciunul cu păpuși și aranjamente florale împreună cu Jizo, moșul din Japonia.

În Costa Rica, Columbia și Mexic, darurile sunt aduse de Nino Jesus (Copilul Iisus), în timp ce japonezii celebrează Crăciunul cu păpuși și aranjamente florale împreună cu Jizo, moșul din Japonia.

În Suedia, Jultomte are o înfățișare diferită: el este reprezentat ca un pitic îmbrăcat în roșu, cu barba alba, mare amator de orez cu lapte, mâncarea tradițională de Crăciun a suedezilor. Și dacă în Spania Moș Crăciun nu înseamnă mare lucru pentru copii, cadourile fiind aduse de cei trei magi, de doua ori pe an, pe 26 decembrie și pe 6 ianuarie, în Italia, Babbo Natale are nevoie de ajutor: bătrana vrăjitoare Befana care se strecoară pe hornuri și lasă cadourile lângă bradul împodobit, ea iubind foarte mult copiii.

Christklots, în Germania, reprezintă obiceiul de a arde un butuc în noaptea de Crăciun, care, conform tradiției, ar apăra casa de nenorociri tot anul următor. În Elveția, butucul este cunoscut sub numele de Buche de Noel, iar în Anglia, Yule Log. În multe biserici catolice, sunt expuse iesele cu pruncul Iisus și magi în mărime naturală. În Austria, Piața de Crăciun din Viena este atracția principală a sărbătorilor, deși Crăciunul este celebrat de obicei acasă, cu o masă festivă și cadouri. Bisericile și catedralele germane sunt neîncăpătoare în seara de Ajun, când slujba religioasă este urmată de concerte de orgă.

La britanici, cadourile se împart pe 26 decembrie. Danezii au un ritual de împărțire a cadourilor: se adună toți ai casei în jurul bradului și cel mai în vârstă membru ia un cadou pe care îl dă persoanei destinate. Aceasta ia, la rândul său, un alt cadou și-l dă persoanei pentru care a fost pregătit și așa mai departe. În Norvegia, cadourile sunt ascunse de către cei care le dăruiesc într-un sac cu paie care este apoi pus deasupra ușii destinatarului, în așa fel încât, când acesta deschide ușa, cadourile să cadă peste el.

În Grecia, tradiția spune că masa de Crăciun nu se strânge seara pentru ca Iisus, care va trece pe acolo noaptea, să nu rămână flămând și să poată gusta din bucatele pregătite.

În Cuba, "Nochebuena" se caracterizează prin ospățuri cu friptură de porc, fasole neagră, servită cu orez și plante tradiționale sub formă de piure, preparate într-o groapă săpată în pământ și umplută cu cărbuni și frunze de bananier.

În Noua Zeelandă nu lipsește de la masă budinca de stafide și nici prăjitura Pavlova, preparată din beza și decorată cu kiwi, căpșuni și frișcă, fără care Crăciunul ar fi incomplet. De altfel, în Noua Zeelandă, a devenit o obișnuință să se serbeze Crăciunul de două ori într-un an, pe 25 Decembrie și în iulie, atunci când este mijlocul iernii.

În Jamaica, colindele pe ritm de raggae însoțesc prânzul de Crăciun, format din orez, pui, carne de bou și carne picantă de capră. În Italia se obișnuiește să se mănânce, în seara de Ajun, șapte feluri de pește, alături de broccoli, spaghetti și fructe de mare. La australieni, cina se servește, de obicei, în aer liber, fiind urmată de un meci de cricket.

În Elveția, Samichlaus are sarcina grea de a aduce și bradul de Crăciun în casele oamenilor, obicei care se păstrează alături de o altă tradiție elvețiană, "Parada ridichilor luminate". Conform tradiției, părinții și copiii se întâlnesc în diverse locuri din sat și pleacă, cu ridichile luminate, spre curtea școlii, unde se cântă, în cor, colinde.

În Slovacia, se spune că, după ce ai ținut cele patru săptămâni de post, în Ajunul Crăciunului este bine să ajunezi, adică să nu mănânci nimic întreaga zi. Cei care rezistă până la sfârșit, vor vedea un spiriduș din aur.

În Lituania, din bătrâni se spune că la miezul nopții, apa din fântâni se transformă în vin iar animalele pot să vorbească. Aceleași tradiții spun că, dacă reușești să guști din apă în momentul în care se preface în vin, vei avea un an nou foarte bun.

În timp ce Moșul ajunge în alte colțuri ale lumii noaptea, copiii din Finlanda îl așteaptă pe bătrân în timpul zilei. Moșul bate la ușă și întreabă: "Copiii din această casă au fost cuminți?", iar răspunsul este afirmativ de fiecare dată și Moșul este invitat să poposească și să își golească sacul. Seara, lumea se strânge în curtea bisericii pentru a participa la slujba specială de Crăciun, iar apoi fiecare familie aprinde lumânări pe mormântul rudelor. Tot aici, dacă vrei să-ți meargă bine, se recomandă să ai o provizie considerabilă de prăjituri și să nu lași pe nici unul dintre musafirii care îți trec pragul casei să plece până ce nu a gustat din ele. Din budinca de orez cu migdale se păstrează o porție și pentru spiridușul care trăiește în pod. Dacă el va servi din prăjitură, înseamnă că va veghea în continuare asupra prosperității casei respective.

În Islanda, nu vine un singur Moș Crăciun, vin 13 Moși Crăciuni! Cu 13 zile înainte de Crăciun, primul Moș Crăciun coboară din munți, ocolește fiecare casă și pune dulciuri în ghetuțele copiilor. Dacă au fost cuminți, copiii primesc dulciuri și fructe, iar dacă au fost obraznici, un cartof. A doua zi, cel de-al doilea Moș vine din munți în oraș și tot așa până pe 25 decembrie, când primul Moș se întoarce la casa lui din munți, pe 26 cel de-al doilea ... până pe 6 ianuarie, când cel de-al 13-lea Moș se întoarce în munți. Ziua de 6 ianuarie mai este numită "Al treisprezecelea" și este considerată de islandezi ultima zi de Crăciun pentru că, în această zi, ultimul Moș se întoarce la casa lui.

Moș Crăciun în lume

Afghanistan - Baba Chaghaloo
Albania - Babadimri
Anglia - Father Christmas
Africa de Sud - Vader Kersfees
Armenia - Gaghant Baba
Brazilia - Papai Noel
Bulgaria - Dyado Koleda
Chile - Viejo Pascuero
Danemarca - Julemanden
Egipt - Papa Noël
Finlanda - Joulupukki
Franta - Père Noël
Germania - Weihnachtsmann sau
Nikolaus
Grecia - Άγιος Βασίλης-Άγος Vasílis
Ungaria - Mikulás

Iran - Baba Noel
Irlanda - Daidí na Nollaig
Italia - Babbo Natale
Lituania - Kalėdų Senelis
Malta - San Niklaw
Mexic - El Niñito Dios
Norvegia - Julenissen
Polonia - Święty Mikołaj
Portugalia - Pai Natal
Rusia - Ded Moroz
Scotia - Daidáin na Nollaig
Serbia si Bosnia si Hertegovina - Deda
Mráz
Spania - Papá Noel si San Nicolás
Suedia - Jultomten
Statele Unite ale Americii - Santa Claus
Turcia - Noel Baba

"Câte bordeie, atâtea obiceie"! Însă, fie el Santa Claus, Joulupukki, Jizo, Jultomte, Pere Noel, Sinterklaas, Babbo Natale sau Moș Crăciunul nostru, bătrânul rotofei cu barba albă poartă în spate un sac plin de daruri și în fiecare an, în noaptea de 24 spre 25 decembrie, aprinde în fiecare dintre noi flacăra vie a copilăriei, a iubirii, a jocului, a bucuriei dăruite.

Colindatul

Colindatul sau uratul pe la case constituie un obicei străvechi, desigur precreștin, dar care, în timp, a ajuns să facă, s-ar zice, casă bună cu creștinismul.

Cântecelele respective atrag norocul sau binecuvântarea asupra oamenilor și gospodăriilor pentru tot anul care urmează. În vechime, colindele erau "specializate" (de preot, de pastor, de fata mare etc.).

O categorie importantă de colinde este strict legată de Crăciunul bisericesc, evocând închinarea magilor (Viflaimul sau Vicleimul - stâlcire a numelui Betleem) sau panica și viclenia lui Irod (Irozii), culminând cu tăierea pruncilor (cei 14000, pe care Biserica îi pomenește pe 29 decembrie). Scenariile sunt simple, cuceritoare în naivitatea lor. Cam în același timp, flăcăii umblă cu "Capra" (Turca, Brezaia) sau cu "Ursul", în cete pestrițe și gălăgioase (reminiscență păgână).

Cântecele de stea cu care suntem familiarizați astăzi (mai ales "Steaua sus răsare...") sunt de origine cultă, adeseori chiar bisericească. "Plugușorul" și "Sorcova" sunt legate de înnoirea anului, neavând nicio legătură cu ciclul religios al Crăciunului.

Moșul a terminat treaba și e obosit.
Se odihnește! Liniște!

LA MULȚI ANI!

Realizat inst. Traistaru Mihaela Monica